Lausunto 10.11.2016

Kimmo Sasi

Tarkastusvaliokunnalle

Pyydettynä lausuntona raportista "Eduskunnan budjetti- ja valvontavalta 1990-2020" esitän seuraavan.

Taustaksi haluan todeta, että olen toiminut eduskunnan valtiovarainvaliokunnan jäsenenä ja varajäsenenä 1983-99 ja 2003-2015 ja valiokunnan puheenjohtajana sekä valiokunnan tarkastusjaoston jäsenenä. Olen toiminut myös ministerinä.

Raportti on kattava budjettiasioihin liittyvien teoreettisten asioiden läpikäynti ja kuvaus ja on valiokunnalle hyödyllistä aineistoa sen valmistellessa ehdotuksiaan.

Lähtökohdaksi on syytä todeta, että parlamentin budjettivalta perustuu ajatukseen kansalaisten sopimuksesta, jolla valtiolle kansanedustajien välityksellä annetaan suostumus verojen keräämiseen ja verovarojen käyttöön kansalaisten yhteiseksi hyväksi. Kansanvaltaisuusperiaate on ilmaistu perustuslain (PL) 2.1§:ssä: "Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta." Finanssivallan osalta tätä periaatetta on täsmenetty PL 3.1§:ssä: "Lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, joka päättää myös valtiontaloudesta." Varojen keräämisestä ja niiden jakamisesta on perusperiaatteet säädetty PL 7 luvussa. Siinä todetaan nimenomaan, että valtion verosta säädetään lailla (81§) ja että eduskunta päättää varainhoitovuodeksi kerrallaan valtion talousarvion (83§).

Onkin tärkeää selvittää, kuinka hyvin nämä yhteiskuntamme perusperiaatteet toimivat käytännössä. Valiokunnan hanke vahvistaa demokratiaa.

Tutkimuksen kohteena olevalla ajanjaksolla on tehty neljä suurta lainsäädäntömuutosta, joilla on ollut merkitystä eduskunnan budjettivaltaan.

1. Merkittävin muutos eduskunnan lainsäädäntövallassa on ollut siirtyminen tavanomaiseen enemmistöparlamentarismiin. Ennen vuotta 1992 voitiin äänten enemmistön saavuttanut lakiehdotus jättää

lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, jos vähintään yksi kolmasosa eduskunnan kaikista jäsenistä sitä kannatti (VJ 66.7§). Sama koski veroa, joka oli tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pidemmältä ajalta. Ehdotus raukesi, jos sitä ei ollut kannattanut kaksi kolmasosaa annetuista äänistä. Asian rauettua se palautettiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tuli tehdä ehdotus, kannetaanko vero yhdeltä vuodelta (VJ 68§).

Vuonna 1992 säännöksiä muutettiin siten, että vain toimeentulon lakisääteistä perusturvaa heikentävä lakiesitys voitiin panna lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, jos vähintään kolmasosa eduskunnan kaikista jäsenistä sitä kannatti (VJ 66.7§). Verolakien vaikeutettua säätämisjärjestystä koskeva VJ 68§ kumottiin ja verojen säätämisen osalta siirryttiin enemmistöpäätöksentekoon kaikilta osin.

Perusoikeusuudistuksen yhteydessä v 1995 siirryttiin myös perustusrvan osalta tavanomaiseen enemmistöparlamentarismiin.

Vähemmistösuojasäädöksillä oli merkittävä vaikutus eduskunnan työskentelytapaan ja tarpeeseen neuvotella oppositioryhmien kanssa. Eduskunnan oppositio saattoi tehokkaasti käyttää määrävähemmistöä hyväkseen ja näin vaikeuttaa budjettilainsäädännön hyväksymistä. Tämä luonnollisesti meritsi sitä, että hallitus joutui huomattavasti nykyistä enemmän neuvottelemaan lainsäädännöstä ja siten budjettivallan käytöstä eduskunnan opposition, mutta myös samassa yhteydessä hallituspuolueiden eduskuntaryhmien kanssa, jotta ne hyväksyisivät opposition kanssa sovittavat ratkaisut. Usein verolait hyväksyttiin yksivuotisina.

Tämän vuoksi eduskunnan valtiovarainvaliokunnan rooli budjettiprosessissa ja varsinkin viime hetken muutosten tekemisessä oli merkittävä. Usein kaatunutta esitystä korvaava ratkaisu oli hyvin pragmaattinen, mutta sen muotouttamisessa valtiovarainvaliokunnan jäsenillä oli rooli.

Vähemmistösuojasäädösten poistaminen on vahvistanut enemmistöhallituksen asemaa. Opposition vaikutusmahdollisuudet ovat heikentyneet. Kun hallituksen esitykset on helpommin vietävissä lävitse, on sillä ollut myös hallituspuolueiden eduskuntaryhmien asemaan heikentävä vaikutus.

2. Perusoikeusuudistus v 1995 sisällytti myös sosiaaliset oikeudet hallitusmuodon perusoikeusluetteloon. Uudistus tukeutui Euroopan ihmisoikeussopimukseen, johon Suomi oli sitoutunut liittyessään Euroopan neuvostoon. Samalla siirryttiin käytäntöön, jossa lakiehdotukset muokattiin eduskunnassa PL:n vaatimusten mukaisiksi, eikä niitä enää säädetty tarvittaessa perustuslainsäätämisjärjestyksessä.

Viime vuosikymmenellä PeV:n asema vahvistui ja perustuslakikontrolli laaja-alaistui koskemaan kaikki perusoikeussäännökset. Suomessa on otettu eurooppalaisessa katsannossa varsin tiukkoja perusoikeuskantoja, mikä on rajoittanut eduskunnan budjettivaltaa. Toisaalta eduskunnan lainsäädäntövalta on vahvistunut mukautettaessa hallituksen esitykset perustuslain mukaisiksi. Yhtenä esimerkkinä voimakkaista tulkinnoista voidaan pitää sote-uudistuksen kaaatumista PeV:ssa v 2015.

Varsin merkittävä ongelma lainsäädännön ja budjetin perustelakien valmistelun kannalta ovat medialle annetut perustuslain tulkintaa koskevat lausunnot. Usein näitä lausuntoja annetaan tuntematta tarkemmin hallituksen suunnitelmaa vain muutaman rivin uutisen perusteella. Lisäksi media uutisoi vain kaikkein kärjekkäimmät lausunnot. Tämä perustuslain ennakoiva ylitulkinta usein johtaa vaihtoehtoisten lainsäädäntötapojen

etsintään. Tästä esimerkkinä oli keskustelu työelämän lainsäädännön uudistamisesta. Kun PeV:n työ on tavanomaista eduskunnan lainvalmistelua, ei PeV:n käsxittelyprosessia pitäisi pitää pelotteena lainsäädännön valmistelussa vaan osana normaalia lainsäädäntöprosessia.

3. Valtiontalouden kokonaisuuden hallitsemiseksi ja vastuullisuuden lisäämiseksi siirryttiin v 1991 kehysohjaukseen, jolla ohjattiin valtiontalouden toiminnan ja talouden suunnittelua ja budjetointia. Valmistelun päätteeksi valtioneuvosto tekee päätöksen määrärahakehyksistä seuraavalle nelivuotiskaudelle. Uudistettu valtiontalouden kehysjärjestelmä otettiin käyttöön vaalikauden 2003-2007 alussa (A valtion talousarviosta). Valtioneuvosto antaa nykyisin budjettikehykset selontekona eduskunnalle. Valiokunnat aantavat selonteosta lausunnot ja valtiovarainvaliokunta tekee kehyksistä mietinnön. Kehyksiin sisältyy ns. budjettikehysvara, joka on valtioneuvoston ja eduskunnan käytettävissä. Lisäksi hallituksen käytössä on lisäbudjettivara. Olennaista on myös, että rakeenteelliset uudistukset otetaan kehysten osaksi ja tämä olennaisesti edesauttaa valtion talouden suunnittelua ja päätöksentekoa.

Kehysmenettely toki asettaa rajoitteita menojen lisäämiselle ja verojen alentamiselle (jos hallitusohjelmassa sitä koskeva lauseke). Mutta se, että valtion menojen kohdentuminen on tiedossa neljän vuoden ajalle selkeyttää valtion talouden ohjausta, mutta myös helpottaa muutosten tekemistä myöhemmille vuosille.

4. Kaikki kansainväliset sopimukset asettavat rajoja ja velvotteita budjettipäätöksenteolle. Kansainvälisistä velvotteista EU- ja EMU-jäsenyys ovat taloudelliselta laajuudeltaan merkittävimmät. Mutta myös ympäristösopimuksilla on merkittävä taloudellinen vaikutus. Lisäksi EU-lainsäädäntö rajaa eduskunnan päätösmahdollisuuksia. EU-päätöksenteon osalta on kuitenkin todettava, että eduskunnan osallistuminen EU-päätöksentekoon on hyvin järjestetty ja siten parlamentaarisessa kontrollissa. Tosin määräenemmistöpäätöksenteossa eduskunnan kanta ei ole ratkaiseva. Muita kuin EU:n osin tai kokonaan neuvottelemia kansainvälisiä sopimuksia valmisteltaessa sen sijaan eduskunnan osallistuminen on heikkoa.

Syksyisessa budjettipäätöksenteossa liikkumavara on varsin rajattu, koska lainsäädännöstä aiheutuvat menot on kirjattava budjettiin. Eduskunnan aloitteesta ei juurikaan lakeja muuteta. Hyödyllistä tietoa olisi, kuinka suuri osa budjetin menoista on sidottuja kansainvälisten velvotteiden johdosta.

Näiden lainsäädäntömuutosten lisäksi syytä on mainita hallitusmuodon VI luvun kokonaisuudistus v 1992. Sillä modernisoitiin budjettiperiaatteet. Muutoksista nettobudjetointi oli eduskunnan kannalta merkittävin. Budjetin yksityiskohtaisuutta on vähennetty, mitä pidän tosiasiallista käsittelyä helpottavana ja vaikuttavuutta lisäävänä. Eduskunnan budjettimuutoksissakin keskitytään nykyisin suurempiin asiakokonaisuuksiin eikä enää jaeta avustuksia yksittäisille yhdistyksille.

Tärkeä on ollut myös eduskunnan tietopalvelun vahvistaminen ja siirtyminen järjestelmään, jossa oppositioryhmät laativat vaihtoehtobudjettinsa. Sillä on ollut selvästi budjetin valtiovarainvaliokunnan päätöksentekoa ja koko budjettiprosessia vahvistava vaikutus.

Jos arvioidaan budjettiprosessin kansanvaltaisuutta ja eduskunnan valtaa, on syytä käydä budjettiprosessi lävitse. Tätä tutkimuksessa ei ole tehty.

1. Hallitusohjelma on kaikkein tärkein budjettisuunnittelun dokumentti koko neljän vuoden ajalle. Hallitusohjelma syntyy puolueiden vaaliohjelmista. Näin hallitusohjelmalla on suora kansan antama legitimiteetti.

Vaaliohjelmien laadintaan osallistuvat yleensä kansanedustajat. Talouspolitiikan tavoitteiden laadintaan osallistuvat yleensä keskeisesti puolueen valtiovarainvaliokuntajäsenet.

Hallitusohjelmatavoitteet ryhmät lyövät lukkoon yleensä koko ryhmänä. Ohjelmaneuvottelijat ovat yleensä edellisen eduskunnan vastuuvaliokunnan jäseniä, budjettikysymyksissä valtiovarainvaliokunnan jäseniä.

Hallitusohjelman hyväksyy hallitusryhmän osalta ryhmä ja kokonaisuutena koko eduskunta.

Voidaankin sanoa, että budjettien ohjaus tapahtuu hyvin eduskuntakeskeisesti. Sääntöjen asettaminen puolueiden sisäisen toiminnan osalta ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista.

2. Hallitusohjelman hyvin yksityiskohtaiset kirjaukset viedään sisään hallituksen ensimmäiseen kehyspäätökseen. Näin kehys on vain hallitusohjelman toteutusasiakirja. Kehykset saattavat kuitenkin elää eduskuntakauden aikana talouden kehityksestä ja poliittisista olosuhteista riippuen.

Olennaista on, että kaikki rakenneuudistukset ja budjettivaikutteiset muutokset viedään kehyksiin. Hallituksen kehyspäätös annetaan selontekona eduskunnalle. Kaikki valiokunnat antavat lausuntonsa ja VaV laatii mietinnön. Eduskunta ei voi muuttaa kehyspäätöstä, mikä on hyväksyttävää, koska kyseessä on hallituksen suunnitteluasiakirja.

Valiokunta kuitenkin lausuu näkemyksiään kehyksistä ja painavimmat huomioista esitetään ponnen muodossa. Hyvä tutkimuskohde olisi, kuinka hyvin lausumat on otettu huomioon budjettia valmisteltaessa. Lausumat merkitsevät yleistä talouspoliittista ohjausta ja myös sitä, että niissä asioissa VaV:lla on valmiutta budjettimuutoksiin.Lausumien painoarvoa lisää, mikäli VaV todellakin budjettikäsittelyn yhteydessä tekee muutoksia esittämiensä näkemysten mukaisesti.

3. Budjetti valmistellaan teknisenä työnä VM:ssä hallituksen ohjeistuksen mukaisesti. VM neuvottelee ministeriöiden ehdotuksista niiden kanssa. Toisin kuin raportissa väitetään, etujärjestöt eivät osallistu valmisteluun.

Hallitus tekee muutoksia talousarvioon budjettiriihessä. Puolueiden ehdotuksista päättävät eduskuntaryhmät ja usein VaV:n jäsenet osallistuvat tavoitteiden valmisteluun.

Kun budjtti on annettu eduskunnalle, kuulevat VaV;n jaostot 3 kk asiantuntijoita ja saavat erittäin hyvät tiedot budjetin kaikista kohdista. Koko VaV kuulee asiantuntijoita suurista ja useamman ministeriön toimialaan liittyvistä asioista. Jos VaV tekee vain lisäyksiä, pitää niiden pysyä kehyksen (budjettivaran) sisällä. Useimpina vuosina tuo summa on ollut n 50m€.

Päätöksenteko tapahtuu siten, että jaostojen hallitusryhmät tekevät ehdotuksensa hallitusryhmien valiokuntavastaaville, jotka neuvottelevat budjettilisäyksistä ja hakevat päätökselleen kuittauksen ryhmäpuheenjohtajilta.

Prosessi on selkeä ja perustuu huolelliseen valmisteluun. Päätöksenteossa on yksi ongelma. Useissa tapauksissa VaV:n tekemä korotus poistetaan seuraavan vuoden budjettiesityksestä. Tämä on helppoa, koska ministeri tietää, että VaV palauttaa korotuksen. Asiasta on useampaan kertaan neuvoteltu VMIn kanssa, mutta ongelmaa ei ole saatu ratkaistua. VaVn pitäisikin asemansa vahvistamiseksi joskus jättää korotus tekemättä tai ottaa rahat korotukseen ministeriön muulta momentilta.

Syksyllä 2013 VaVlle jätetty kehysvara oli poikkeuksellisen pieni. Tuolloin valiokunta päätti tehdä säästöja ehdotettuihin budjettimäärärahoihin voidakseen kohdistaa rahoja tärkeämpiin kohteisiin. Ministerit kävivät vastarintaan. VaV toteutti kuitenkin suuren osan suunnitelluista säästöistä. Tämä tapaus opetti, että budjettivalta on viimekädessä eduskunnassa.

Budjettivallan käytön tehokkuudelle on mittari. Se on hakeutuminen eri valiokuntiin. VaV ja UaV ovat suosituimmat valiokunnat, mikä osoittaa, että VaVlla on budjettivaltaa. Lisäksi suurin ryhmä ottaa aina VaVn pj-paikan ensimmäisenä.

Joskus on esitetty, että substanssivaliokunnat päättäisivät budjettimenoista omalta osaltaan. Tämä johtaisi kurittomuuteen ja siihen, että VaV joutuisi kuitenkin koordinoimaan hankalammissa olosuhteissa budjetin kokoamisen.

4. Valvonta ja tarkastus ovat saaneet hyvin lisäresursseja. Tämä on perusteltua vastapainona tilanteessa, jossa meillä on enemmistöhallitukset.

Valiokunnat voisivat tehostaa lausumiensa seurantaa, ainakin niiden lausumien, joita ei ole tehty vain siinä kompromissihengessä, että osoitetaan, että asiaan on kiinnitetty huomiota.

Eduskunnan ja sen valiokuntien vaikutusvalta riippuu keskeisistä henkilöistä ja poliittisesta tilanteesta. Vahva henkilö ottaa aina valtansa ja herkkä poliittinen tilanne lisää eduskunnan vaikutusvaltaa.

Yhtenä kehitysehdotuksena näen sen, että VM aina julkistaisi valmisteluasiakirjansa hallitusohjelmaneuvotteluja varten jo vaalivuoden tammikuussa. Ne esiteltäisiin VaV:lle ja niistä kuultaisiin asiantuntijoita. Tämä siksi, että se parantaisi vaalitavoitteiden valmistelua ja korostaisi VaVn asemaa prosessissa.

Tutkimuksen ehdotukset ovat varsin yleisiä, eivät perustu selvityksiin todellisista tarpeista (haastatteluvastauksia vain vähän) ja ovat sellaisia, joita aina yleensä esitetään ratkaisuiksi. Tutkimus kaiken kaikkiaan on jäänyt puolitiehen. Jos sen tarkoitus on kuvata budjetti- ja valvontavallan kehittymistä, olisi siinä pitänyt etsiä budjettivaltaindikaattorit ja katsoa niiden antamat tulokset esim viiden vuoden jaksoissa. Silloin olisi saatu todellista tietoa budjettivallan kehittymisestä. Nyt tutkimus esittelee joitakin yksittäisiä näkemyksiä kehityksestä, mutta siinä ei ole tehty minkäänlaista konsensusarvioita näistä mielipiteistä. Indikattorienkin osalta on koottu vain erilaista niihin liittyvää tietoa. Jotta tutkimus olisi hyödyllinen, olisi siinä pitänyt olla esim 3 eri vaihtoehtoa mittareista, joita olisi siis myös testattu annetulla ajanjaksolla. Niiden antamien tulosten erot olisivat olleet mielenkiintoisia ja kysymyksenasettelua avaavia.

Toimenpide-ehdotusten osalta totean seuraavan.

1. Kuten edellä on kuvattu, on eduskunnan rooli nykyisin varsin aktiivinen. Budjetin perustelakeihin tehdään valiokunnissa muutoksia ja VaV tekee muutoksia budjettiin. Demokraattisessa järjestelmässä hallituksen tehtävä on johtaa politiikkaa, ei eduskunnan, mutta eduskunta antaa tuolle politiikalle hyväksynnän. Jää kysymään, miten pitäisi olla aktiivisempi ja miten täysimääräisemmin pitäisi käyttää valtaoikeuksia. Yhteistoiminnan kehittäminen yleisesti ei ole vastaus. Kansanedustajien osallistuminen ympärivuotisesti budjettivalmisteluun on mahdoton, koska valmistelu tapahtuu keväällä ja kesällä eikä VMn valmisteluun ole yksittäisten kansanedustajien syytä puuttua. Lisätalousarvion antamisen syitä ei tarvitse selvittää, koska ne annetaan tarpen mukaan. Kela ja Suomen Pankki eivät tarvitse moninkertaista valvontaa. Eduskunta ei ole oikea elin harjoittamaan valtionyhtiöiden omistajaohjausta. Raportointi sen sijaan on tarpeen, jos sitä ei ole. Käytännössä todella hankalat esitykset muuttuvat eduskunnassa (tänä vuonna päivähoitomaksut, sakot).

2. Budjettikirjan pituutta ei saisi kasvaattaa ja ainoastaan välttämättömällä informaatiolla. Budjettikirjaan voisi laittaa selvityksen toimista VaVn kehysmietinnön johdosta. Muut kannanotot tulisi käsitellä hallituksen kertomuksen yhteydessä.

3. Valtiokonsernin tilinpäätös ja tase on sinänsä hyödyllinen ja se olisi hyvä olla olemassa. En kuitenkaan usko, että sillä olisi juuri mitään merkitystä budjettipäätöksissä.

4. Eduskunta saa kaikki tarvitsemansa tiedot päätöksentekoaan varten. Valtion osittain omistamissa yhtiöissä (esim Telia) ei tarvita yhtiölle muista poikkeavia säännöksiä, kun eduskunnan tietojensaantioikeus on turvattu. Yhtiöittäminen on periaateratkaisu toiminnan luonteen ja eduskunnan valvonnan osalta, jota pitää kunnioittaa.

5. Eduskunnan saama tieto on aina ajantasaista. Riskiarvioinneista on saatu kattavat selvitykset. Ongelmana usein on se, että uusissa tilanteissa on osattava kysyä oikeaa tietoa.

6. On suuri kysymys, missä asioissa valmisteluvastuu on hallituksella ja missä asioissa työmarkkinoiden osapuolilla ja mistä asioista voidaan sopia työmarkkinaneuvotteluissa. Yleinen, kaikille kuuluva sosiaaliturva kuuluu vain hallitukselle. Työperusteiset etruudet kuten työeläke sopijapuolille. Selvitys tuskin on tarpeen. Pelisäännöistä pitäisi vain sopia.

7. Valtiontalouden tarkastuksen pitää pysyä budjettitalouden sisällä. Ulkopuolisella toiminnalla pitää olla omka valvontansa. Kahdenkertaista valvontaa ei pidä olla, koska silloin kukaan ei valvo mitään. Eduskunta luonnollisesti saa tarvitsemansa tiedot.

8. Esitettyjen ehdotusten perusteella ei ole syytä perustaa mitään komiteaa eikä sille ole mielestäni tutkimuksessa esitetty mitään ajankohtaista tarvetta esiintyvien ongelmien johdosta. Ainakaan tutkimus ei kykene esittämään mitään konkreettisia mainittavia ongelmia budjettivallan käytön suhteen. Sinänsä voisi olla hyvä, että asiasta käytäisiin pyöreän pöydän keskustelu eduskunnan sisällä ja erityisesti VaVn ja TrVn kesken..

Raportin yksittäisiä havaintoja:

Väite: eduskunnan aseman heikkeneminen budjetti- ja valvontavallan käyttäjänä on havaittu (s 65). Nykyisin

eduskunta saa parempaa informaatiota kuin koskaan. Sillä on mahdollisuus aiempaa paremmin puuttua jo asioiden valmisteluun puolueiden sisäisten prosessien kehittymisen kautta. Kriisiaikana eduskunnan valta on yleensä suurempi kuin hyvänä aikana.

Väite: valtaa on siirtynyt kehysmenettelyn ja tulosohjaauksen kautta toimeenpanokoneistolle (s 67). Näin ei ole. Eduskunta on niiden kautta paremmin informoitu ja voi tehokkaammin vaikuttaa joko epävirallisesti tai omilla päätöksillään. Kehyksiä arvosteltiin joustamattomuudesta nousukaudella. Jos ne olisivat joustaneet, taalouskriisi olisi nyt pahempi.

Väite: toiminta- ja taloussuunnittelu on tehokas väline eduskunnan budjettivallan ennakollisessa sitomisessa (s. 71). Taloudellinen toiminta edellyttää suunnitelmallisuutta. On hyvä, että se on avointaa eikä salaista. Hallitusohjelman hyväksyessään eduskunta on hyväksynyt sitoutumisensa hallitusohjelmaan.

Väite: eduskunnan asemaan vaikuttaa se, että budjettivalmisteluun osallistuvat VN, VM, kunnat ja etujärjestöt (s 176). Etujärjestöt eivät osallistu. En tiedä mitään maata, jossa VN ja VM eivät oallistuisi budjettivalmisteluun.

Väite: budjettivalta on EU-jäsenyyden aikana liukunut eduskunnalta pois tavalla, jota ei voida pitää perustuslain mukaisena (s 217). Kovalle väitteelle ei esitetä mitään perusteluja vain viittaus HE 155/2012, joka koski talous ja rahaliiton vakautta. Ehdotetun lain mukan, jos komissio edellyttää talouden tervehdyttämistoimia, on hallituksen annettava eduskunnalle tiedonanto, miten se aikoo sen tehdä. Mitään muuta päätöksentekoa sitovaa ei laissa ole. Esitystä ei ole todettu perustuslain vastaiseksi ja se täyttää tyylikkäästi Suomen velvoitteet.

Väite: pitäisi kiinnittää huomiota EMU asioissa eduskunnan aseman turvaamiseen. Lähtökohta on oikea, mutta pelisäännöt ovat nyt selvät kriisinhallintaasioissa. Eduskunta voi aina antaa tarkkamääräisen takauksen. Takaukset eivät saa kuitenkaan lauetessaan johtaa siihen, että perusoikeudet Suomessa vaaraantuvat. Jos annetaan sitoumuksia, jotka saattavat myöhemmin laueta, on lisävastuun syntymisessä oltava yksimielisyyspäätöksenteko tai määrän täytyy olla vähäinen ja laueta vain hyvin korkeilla selvästi määritellyillä ehdoilla.

Lopuksi haluan todeta, että arvio muiden maiden budjettiprosesseista ja niiden selkeä kuvaus olisi ollut tärkeä. Nyt vertailevassa osuudessa on otettu vain joitakin yksittäisiä menettelytapasäännöksiä toisista maista. Todellista vertailua ei ole suoritettu. Kappaleesta ei mitenkään selviä, kuinka vahva parlamentin rooli on eri maissa. Selkeä vertailu olisi ollut tärkeä myös siksi, että jos tehdään kehitysehdotuksia niiden pitäisi perustua parhaisiin esimerkkeihin muista maista. Arvioini on, että Suomessa eduskunnan budjettivalta on vahvin EU-maista. Tähän kysymyksen tutkimus ei kuitenkaan anna minkäänlaista vastausta.

Helsingissä, 10.11.2016

Kimmo Sasi

VT, DE, LL.M.